

Deseti tečaj trajne edukacije Onkološko-hematološkog društva, Hrvatska udruga medicinskih sestara [Baška, otok Krk, 17.-19. listopada 2013.]

10th Educational Course of Oncological and Hematological Society, the Croatian Nurses Association [Baška, Island Krk, October 17th to 19th 2013]

Marica Miščanćuk

Srednja škola za medicinske sestre Vrapče, 10000 Zagreb, Bolnička 32, Hrvatska
Nursing school Vrapče, 10000 Zagreb, Bolnička 32, Croatia

Sažetak:

Od 17. do 19. studenog 2013. godine u Baškoj na otoku Krku održan je deseti Tečaj trajne edukacije Onkološko-hematološkog društva Hrvatske udruge medicinskih sestara. Opisuje se stručno-znanstveni sadržaj tečaja.

Ključne riječi: Onkološko hematološko društvo • HUMS • tečaj • trajna edukacija

Kratki naslov: Onkološko-hematološko društvo i tečaj trajne edukacije

Abstract:

10. Course of Continuing Education of Oncological and Hematological Society, Croatian Nurses Association, took place from 17th till 19th November 2013 at Baška on the island Krk. We report about scientific content of the course.

Keywords: Oncological and Hematological Society • CNA • course • ongoing education

Running head: Oncological and Hematological Society and continuing educational course

Received October 22nd 2013;

Accepted October 29th 2013;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Marica Miščanćuk, *bacc. med. techn.*, Nursing school Vrapče, Zagreb, Bolnička cesta 32, Croatia • Tel: +385-1-34 83 662 • Fax: +385-1-34 83 662 • E-mail: maricamiscancuk@gmail.com

Na 10. tečaju trajne edukacije sudjelovale su 94 osobe iz Osijeka, Čakovca, Varaždina, Dubrovnika, Rijeke, Splita i Zagreba.

Održano je 14 predavanja, okrugli stol i 2 interaktivne radionice. Tečaj je otvorila predsjednica Društva Branka Svetec, a pozdravio prof. dr. sc. Mirko Šamija, dugogodišnji predsjednik Onkološkog društva HLZ-a, a sada predsjednik Zaklade onkologija. Predsjednica nas je u svom uvodnom predavanju vratila deset godina unatrag. Upravo je prije deset godina u Opatiji održan 1. tečaj trajne edukacije, a otada se tradicionalno svake godine održavao u Varaždinu, Sv. Martinu na Muri, Zagrebu, Trogiru i Baškoj na Krku. Održano je više od 150 prezentacija i 23 radionice. Prosječno je sudjelovalo oko 100 sudionika na svakom tečaju iz svih krajeva RH i susjednih država.

Program Tečaja započela je dr. med. Ljubica Vazdar, upoznavši nas s vodećim inhibitorom angiogeneze. Mnogobrojne su studije su potvrdile korist Avastina kod metastatskog raka debelog crijeva u smislu produljenja vremena bez progresije bolesti i ukupnog preživljenja. Avastin danas predstavlja nezaobilazan standard liječenja metastatskog raka debelog crijeva.

S novom, subkutanom formulacijom Herceptina upoznala nas je **Vesna Kralj Škoc, bacc. med techn.** Herceptin predstavlja standard u liječenju bolesnica s HER2 pozitivnim ranim i metastatskim rakom dojke. Aktualna smjernica preporučuje primjenu intravenskog Herceptina u adjuvantnom

liječenju ranog HER2 pozitivnog raka dojke sekvencijski nakon operacije ili konkomitantno s taksanima i/ili zračenjem te neoadjuvantno kroz godinu dana. Supkutana formulacija Herceptina primjenjiva je u svim navedenim indikacijama temeljem dokaza podjednake učinkovitosti i povoljnog sigurnosnog profila u odnosu na intravenski oblik. Primjena Herceptina supkutano traje od 2-5 minuta i znatno šteti vrijeme primjene.

„Učenje na vlastitim iskustvima i borba za život obrasci su prema kojima se kroji budućnost od tog trenutka nadalje...“, ispisala je u svojoj brošuri „ŽIVOT S TUMOROM MOZGA“ **Valerija Korent, bacc.med. techn.** Ova brošura nastala je na temelju višegodišnje borbe Valerijina supruga s tumorom mozga. Želja da pruži osnovne informacije, iskustveni primjer i potporu svim oboljelim osobama i njihovim obiteljima bile su Valerijine smjernice za nastanak brošure. Opisane su glavne vrste tumora mozga, simptomi, osnovne dijagnostičke metode i terapijski modaliteti, prognoza bolesti i osobno iskustvo uz mnogobrojne ilustracije. Više od 400 brošura podijeljeno je sudionicima Tečaja.

Početak terapije karcinoma, početak Caphosol terapije, vođenog pripravka koji sprječava i reducira oralni mukozitis, a ima znatan utjecaj na održavanje zdravlja usne šupljine, ispričala nam je **Mihaela Vukšić**. Iskustva, naputak o korištenju i posebna upozorenja pri upotrebi kiveta samo su dio preporuka koje smo doznali u njezinu izlaganju.

Dr. med. Katarina Omrčan bila je voditeljica Okruglog stola na kojem su sudjelovale sestre B. Svetec, V. Kralj Škoc, S. Piškorić, S. Jurišić, J. Miličević.

Nakon iznošenja poraznih činjenica o broju umrlih od raka dojke u 2012. godini u RH, koji iznosi 1033, nameće se niz pitanja i dilema o kojima su raspravljali sudionici Okruglog stola, a i ostali sudionici Tečaja. Kolika je uloga medicinske sestre u liječenju Herceptinom? Već na samom početku sestre su istaknule kako su, od operacije do primjene terapije, one na kraju ovog procesa.

Zašto? Zato što sestre nisu u „Timu za dojke“. Izneseno je nekoliko prijedloga;

Edukacija sestara obiteljske medicine o važnosti liječenja, bolja komunikacija između kirurgije i onkologije, pisane brošure za pacijentice, te važnost sestre u multidisciplinarnom timu za dojku. Okrugli stol iznjedrio je nekoliko prijedloga tema za sljedeći tečaj.

Petak

Josip Varga, pharm. techn., predstavio nam je jednu od novih balansiranih kristaloidnih otopine Plasma –Lyte, koja se po svom sastavu razlikuje od ostalih. Vrijednost magnezija dvostruko je veća, a uz to ne sadržava kalcij koji može dovesti do apoptoze stanica. Vrijednost klorida manja je u odnosu na ostale, pa rjeđe dovodi do hiperkloremičke metaboličke acidoze. Otopina uz to sadržava i dva prekusora bikarbonata - glukonat i acetat. Radi se balansiranoj puferiranoj kompleksnoj kristaloidnoj otopini koja je indicirana kod nadoknade volumena, elektrolita i korekcija metaboličke acidoze.

Liječenje NHL-a i KLL-a u RH: Jesmo li već dio EU-a?

Znanstvena i stručna hematološka javnost, okupljena u KROHEM-u, može sa sigurnošću reći da je već dugo dio EU i svijeta, rekao je **prim. dr. Ivo Radman**.

Smjernice za liječenje limfoma i KLL-a odavno postoje i redovito se nadopunjavaju na temelju najnovijih spoznaja proizašlih iz kliničkih ispitivanja, u kojima sudjeluju i hrvatski znanstvenici. Na pitanje koliko se u kliničkoj praksi liječnici uspijevaju pridržavati smjernica, odnosno, je li liječenje hrvatskih bolesnika usporedivo s liječenjem u razvijenijim i bogatijim zemljama, pokušalo se odgovoriti provođenjem istraživanja u najvećim hematološkim centrima u RH.

Koliko su važne specifičnosti nutritivne potpore onkoloških bolesnika, predstavio nam je **dr. Igor Bagarić**.

Gubitak potporne tjelesne mase može utjecati na bolesnikovo opće stanje te na učinak terapije. Kako bi se spriječio gubitak LBM-a te se bolesniku osigurala adekvatna potpora tijekom liječenja, bitno je u pravom trenutku započeti nutritivnom potporom. Sastavni dio nutritivne potpore jest i EPA eikosapentanoična kiselina - dugolančana omega-3 masna kiselina (20:5n-3) koja se prirodno nalazi u ulju riba dubokih mora. Ona je sastavni dio staničnih membrana te djeluje tako da: smanjuje proizvodnju protuupalnih citokina, potiskuje upalni odgovor, smanjuje razine/aktivnost čimbenika koji induciraju proteolizu (PIF).

Prim. dr. Ivo Radman prikazao je važnost ciljanog liječenja kronične mijeloidne (ili mijeloidne) leukemije (KML) pametnim lijekovima, inhibitorima tirozin-kinaze (TKI-jevima), kao što su Glivec (imatinib), Tasigna (nilotinib), Sprycel (dasatinib), koji su doveli do dramatičnog poboljšanja preživljenja (95,2%) od uvođenja Gliveca 2001. Ovi lijekovi predstavljaju revolucija liječenja ove bolesti i omogućuju većini bolesnika dobru kvalitetu života u odnosu na prijašnje lijekove koji su se koristili u terapiji KML-a, kao što su interferon, odnosno kemoterapeutici. Tasigna (nilotinib) racionalno je osmišljen lijek za djelotvornije vezanje na neaktivnu konformaciju ABL-kinazne domene Philadelphia kromosoma te može prevladati većinu imatinib-otpornih mutacija. TKI 2. generacije dokazali su superiorniju učinkovitost u usporedbi s 1. linijom liječenja KML-a, imatinibom, te predstavljaju novi standard liječenja KML-a.

Neuroendokrini tumori (**NET**) predstavljaju kompleksnu skupinu životno ugrožavajućih malignih bolesti. Neuroendokrini tumori mogu nastati na različitim lokacijama u tijelu, uključujući gastrointestinalni trak, pluća i gušteraču. Ovi tumori luče hormone i amine, a pacijenti mogu biti simptomatski i asimptomatski. U zadnjih 30 godina porast incidencije je približno 500%. Neuroendokrini tumori – mogućnosti i način liječenja, prikazala nam je **Branka Svetec, bacc. med. techn**, koja je iznijela svoje iskustvo i važnost u primjeni Sandostatin LAR-a, revolucionarnog lijeka, nužnog za uspješno liječenje ove bolesti.

Port kateter je biotehnoški proizvod koji nam omogućava lak i siguran pristup, najčešće venskom sustavu, prikazala nam je **Branka Svetec**. Njegova primjena počela je osamdesetih godina na dječjim onkohematologijama zbog aplikacije kemoterapije. Danas ugradnja port katetera venskog pristupa predstavlja siguran trajni centralni venski pristup, povećava kvalitetu zdravstvenih usluga, smanjuje stupanj bolnosti i strah od punkcija, te je idealna metoda izbora kod ambulatorne aplikacije.

Uporaba centralnih venskih katetera uzrokuje nastanak 80% bolničkih infekcija. Kumulativni rizik za nastanak infekcije krvotoka koja je uzrokovana uporabom katetera iznosi od 1 do 10% pri uporabi centralnog venskog katetera, te 6% kod uporabe drugih intravaskularnih katetera, prikazao nam je u svom izlaganju „Kateter – pridružene infekcije“ **prim. dr. sc. Narcis Hudorović**.

Uputio nas je na najnovije smjernice preventivnih metoda/postupaka od 2011. u svrhu smanjenja stupnja rizika nastanka infekcija krvožilnog sustava koje su uzrokovane uporabom katetera. Ove su smjernice najučinkovitije sredstvo za zdravstvene djelatnike koji svakodnevno rabe intravaskularne katetere, djelatnike koji su odgovorni za nadzor i kontrolu bolničkih infekcija. Glavni je cilj opisanih smjernica tumačenje znanstveno-značajnih dokaza te na temelju njih iznalaženje preporuka za sprečavanje nastanka infekcija uzrokovanih uporabom intravaskularnih katetera, nastalih u ambulantnom režimu liječenja, i za kontrolu infekcija nastalih u kućnom režimu liječenja.

Prim. dr. sc. N. Hudorović pregledno je prikazao najnovija saznanja o epidemiologiji i učincima infekcija uzrokovanih uporabom intravaskularnih katetera. Opisao je načela liječenja, kao i metode/postupke prevencije.

Prventivna onkološka dijagnostika - PrOnDi.

prof. dr. sc. Mirko Šamija i prof. dr. sc. Marija Strnad, interaktivna radionica

U svom uvodnom predavanju prof. dr. sc. M. Šamija istaknuo je važnost procjene individualnog rizika u sekundarnoj prevenciji raka. Osobna i obiteljska anamneza, radni uvjeti i način života pojedinca mogu pomoći u otkrivanju rizičnih čimbenika za razvoj maligne bolesti, a oni mogu biti genetski uvjetovana sklonost i utjecaj okoliša. Vjerojatnost hoće li osoba oboljeti od maligne bolesti ovisi o objema skupinama rizičnih čimbenika.

Svrha je projekta, na temelju upitnika-ankete koju su izradili stručnjaci za onkologiju, javno zdravstvo i medicinsku statistiku, i kliničkog pregleda, identificirati osobe s povećanim rizikom za razvoj 18 sijela raka. Upitnik na kojem se temelji projekt PrOnDi sastoji se od 90-ak pitanja. Nakon anketne obrade i kliničkog onkološkog pregleda ispitanice i pregledane osobe, uzimajući u obzir i podatke o 5-godišnjoj prosječnoj incidenciji sijela raka za RH prema dobi, svrstavaju se u tri skupine: skupine visokog, srednjeg i niskog rizika za 18 različitih sijela raka. Osobe s povećanim rizikom ili sumnjom na postojanje maligne bolesti određenog organa/sijela trebaju potom biti upućene na ciljanu dijagnostičku obradu, kako bi se isključilo ili potvrdilo postojanje maligne bolesti.

Upitnik-anketu proveli su sudionici tečaja koji su željeli, te sugerirali dopunu ankete.

O novostima u liječenju maligne boli Instanylom - intranazalnim sprejom za probijajuću bol, upozнала nas je **dr. sc. Vlasta Orlić Karbić, dr.med.**

Istaknula je da 63% bolesnika koji primaju jake opioide imaju probijajuću bol. Instanyl je inovativni intranazalni sprej indiciran za zbrinjavanje probijajuće boli u odraslih koji već uzimaju opioidnu terapiju održavanja zbog kronične karcinomske boli. Probijajuća bol je prolazna egzacerbacija boli koja se javlja povrh inače kontrolirane trajne boli. Instanyl® je dizajniran tako da savršeno odgovara profilu tipične epizode probijajuće boli, omogućava jednostavnu i brzu aplikaciju uz sigurnu kontrolu probijajuće boli u svakom trenutku.

Novosti u liječenju maligne boli jakog intenziteta Martifentrea generacija transdermalnog flastera zauzeo je važno mjesto u liječenju boli onkoloških bolesnika, istaknula je B. Svetec, bacc. med. techn.

Matrifen® je jedini fentanilski flaster sa pet slojeva i nalazi se na listi lijekova. Matrifen® ima učinkovitiji sustav otpuštanja fentanila. Uz pomoć matriks tehnologije s jedinstvenom membranom koja kontrolira otpuštanje, omogućava preciznije doziranje fentanila uz čak 50% manje odstupanja u koncentraciji lijeka pri izmjeni flastera nakon 72 sata.

Matrifen® - olakšava liječenje bolesnicima te poboljšava kvalitetu života.

Kada se dogode velike i važne promjene na našim Klinikama, onda to želimo prikazati svima, pa je tako i **Đurđica Zlodi**, bacc. med. techn., podijelila sreću i zadovoljstvo s nama zbog centralne pripreme citostatika i na njezinoj Klinici.

U jesen 2012. godine Odjel za radioterapiju i kemoterapiju uključen je u sustav centralne pripreme citostatika KBC-a Zagreb. Podsjetimo: centralna priprema citostatika u KBC-u Zagreb prisutna je od početka 2011. godine. Odjel za radioterapiju i kemoterapiju Zavoda za ginekološku onkologiju Klinike za ženske bolesti i porode najudaljenije je radilište KBC-a Zagreb te je stoga i u centralnu pripremu uključeno zadnje. Međutim, pokazalo se da udaljenost od centrale nije nužno loša. Naprotiv, bolesnice kemoterapiju dobivaju kao i nekad. Ništa se nije izgubilo ni na brzini, ni na kvaliteti. Medicinske sestre napokon se više posvećuju bolesnici, a ne, kao dosad, pripremi lijekova. Zadovoljstvo je golemo i obostrano, a pokazalo se da se upornost itekako isplati. Naša borba za centralnu pripremu citostatika trajala je punih osam godina, ali je ipak završila pozitivno, istaknula je Đ. Zlodi.

Sustav vrijednosti u službi komunikacije u koji nas je uvela Višnja Vičić Hudorović, mag. sestrinstva i M. Miščančuk, bacc. med. techn.

Što je sustav vrijednosti i kako razlikujemo opće i specifične vrijednosti, u svom uvodnom prikazu istaknula je Višnja Vičić Hudorović. Kako se u socijalnom kontaktu najčešće mogu uočiti dominantne vrijednosti koje dijeli neka sredina? Koje su za nas iznimno važne i koje nam mogu pomoći u razumijevanju i otklanjanju problema u postizanju kvalitetne komunikacije na radnome mjestu?

Bio je ovo uvod u interaktivnu radionicu na kojoj su podijeljeni upiti i prijedlozi kako bi

potaknuli sudionike na razmišljanje i procjenu svojih vrijednosti, kao i njihovu ulogu u službi kvalitetne i svrsishodne komunikacije na radnome mjestu. Svi prisutni sudionici samoevaluacijom došli su do spoznaje o svom sustavu vrijednosti u službi komunikacije.

Zbog velikog pomaka u prevenciji i terapiji zloćudnih tumora, danas se na rak vrlo često gleda kao na kroničnu bolest s kojom se dugo i kvalitetno može živjeti. Upravo zbog toga u sestrinskom sustavu vrijednosti, primjerena edukacija o novim metodama i načinima liječenja potreba je koju mi sestre implantiramo u proces zdravstvene njege.

Potrebu za edukacijom jednoglasno su prihvatili sudionici 10. tečaja, pa je tradicionalno dogovoren sljedeći 11. TEČAJ od 16.-18. 10. 2014. u Baškoj.

Literatura / References

- [1] Vičić-Hudorović V. Znanost o sestrinstvu. Sestrinski glasnik 2012;1:3-9.
- [2] Vičić-Hudorović V. Sestrinstvo temeljeno na dokazima i e-članci. Sestrinski glasnik 2011;3:87-90.
- [3] Vičić-Hudorović V. Pisanje o važnosti: medicina utemeljena na dokazima. Sestrinski glasnik 2011;1/2:5-8.